

Српски војни медицински тим у Чаду

Симбол хум

Четворогодишња девојчица црне пути мирно седи у наручју српског официра лекара. При дну врата она има траг хируршког захвата. Човек који је држи имао је пре неколико недеља мање од два минута да направи ризичан рез и спаси је од гушења. Одлука потпуковника др Марка Ковинића, као и многе интервенције његових колега, чине да српска тробојка у афричкој пустињи буде симбол хуманости.

аности

Прве ноћи у Абечу нико не спава. Просечан Европљанин тешко се пролагођава новој стварности. Сумњиви звуци хране несаницу, а пренапрегнута свест ништа не пропушта. Признајемо себи да можда нисмо сасвим пажљиво читали писма наших мировњака неколико претходних месеци. У њима је, поред детаљних извештаја, на маргинама често било и мало личног проживљавања, носталгије. Присећамо се упозорења – ендемско подручје за маларију, опасни гмизавци, паукови, врућина...

Добродошли у Африку

Авион *Ер Франса* 21. марта поподне био је први који је после четири дана полетео из Париза за Нџамену. Пешчана олуја, чујемо од путника на терминалу, није дозвољавала ваздушни саобраћај. Делегације министарстава одбране Србије и Норвешке пошле су у посету заједничком контингенту миров-

њака, који у оквиру мисије MINURCAT у Чаду имају задатак да брину о здрављу припадника снага Уједињених нација. Норвешанима је то ко зна који по реду пут у Африку. Србима је први.

Негде око поноћи *боинг 777* слетео је на међународни аеродром у Нџамени. Врео вадух презасићен ситним песком поздравио нас је по изласку из размажене удобности летелице. Наносимо репеленте на све откривене делове тела. Спуштамо рукаве. Један убуд комарца овде зна да донесе много невоља.

Пртљак се чека непристојно дуго. Чују се шале на рачун царине. Наиме, Чад је према неким проценама земља са највећом корупцијом на свету.

– Да ли би десет долара у посошу убрзало ствари? – намигују нам вицкасти Норвешани.

У углу салона аеродрома седи црнац европских манира. Лево до њега још двојица у традиционалним шареним хаљинама. „Блекбери“, „ролекс“, златно прстење... Црни младићи повремено им прилазе и погнуте главе тихо саопштавају нешто,

доносе освежење. Чујемо да ће за три дана у том истом салону седети пуковник Гадафи. Долази на конференцију о климатским променама у појасу Сахаре. Аеродром ће, кажу, због њега бити затворен пет дана. Ми одлазимо неколико сати раније. Тако смо, барем, планирали.

Поглед на пустињу

Дочекујемо свитање напуштајући хотел „Новотел“, који сем имена и цена има мало заједничког с хотелима из истог ланца у Америци или Европи. Прати нас војна полиција Уједињених нација. Младић који нас вози, припадник локалног становништва, а запослен у УН, укључује радио. Там-там даје ритам песми која је пола на француском, а пола на језику који не препознајемо. Чад је, иначе, под великим утицајем Француске и више од пола века после стицања самосталности. Та европска држава и данас има у Чаду озбиљан контингент војних снага и чини да језичак на политичкој ваги увек претегне на страну интереса Париза.

На аеродрому је неколико малих авиона. Надамо се симпатичном „лирџету“. Ипак... До Абечеа летимо времешним „пропелерцем“ на чијем улазу добијамо неки папир на коме пише да лет не подразумева одређене безбедносне стандарде. Пише да УН не сноси одговорност. Таксативно наведено. Повреда, губитак, смрт... Нико из делегације не чита до краја. И не потписује. Иако на дну папира постоји место предвиђено за потпис путника.

Готово два сата лета треба до Абечеа, места на крајњем истоку Чада где се, поред осталог, налази норвешка пољска болница у којој раде и војни лекари из Србије. За око 800 километара пута кроз прозор авиона види се само песак са ретким тачкама загасито зелене боје. Јасно је зашто Чад називају „мртво срце Африке“. Ретко коме се тада не наметне питање зашто су људи овде тако сурови једни према другима када је природа већ ускратила готово све.

Слике хуманитарне катастрофе у области Дарфур, која је око 80 километара удаљена од места у које путујемо, обишле су свет. Европска унија послала је 2008. године хуманитарну мисију на тромеђу Чада, Судана и Централноафричке Републике како би заштитила око 400.000 избеглица на том подручју. Показало се да је мисија ЕУ, лишена борбене компоненте, немоћна пред бандитским нападима. Уједињене нације реагују марта 2009. слањем мисије MINURCAT у којој, поред осталих земаља, заједно са Норвежанима учествују и припадници Војске Србије – шест лекара, 11 медицинских техничара и четири штабна официра.

– Добродошли у Абече! – поздравља тамошњи пилот на излазу из авиона. Температура

је око 35 степени, што значи да имамо среће. Човек из пратње каже да је пре три дана максимална дневна била око 50!

Дочекују нас пуковник др Славиша Ћирић, инфектолог, човек који води наш контингент, и његов помоћник потпуковник др Марко Ковинић, хирург. Озбиљни људи, прекаљени лекари, нису могли да сакрију емоције на сусрету.

„Хај-тек“ болница

– Ово је први пут да нас посећује неко из домовине! – кажу. Љубе нас, традиционално три пута, почев од државног секретара Зорана Весића, шефа делегације, па надаље. Норвежани, иако већ свикнути на српску непосредност, гледају збуњено.

– Норвешки камп је далеко најбоље опремљен од свих у мисији. У њега и болницу до сада је уложено готово сто милиона евра! – кажу домаћини. Да то није далеко од истине уверили смо се већ при првом обиласку.

Наиме, место на коме се камп налази Норвежани су инфраструктурно припремали два и по месеца. Ниво тла подигнут је како би се спречило плављење током кишне сезоне, а у земљу су укупане све потребне инсталације. Шатори за смештај посебно су пројектовани за ту мисију – на улазу су метална врата која воде у ходник из кога се, лево и десно, улази у 12 соба. Врата на њима затварају се помоћу рајсфершлуса како би се спречио улазак инсеката и гмизаваца. Сви шатори су климатизовани, а хладан ваздух убацује се кроз рупе на платненим цевима које пролазе кроз све просторије.

Унутрашњост болнице сваког би изненадила. Реч је о повезаном систему контејнера и шатора опремљених најсавре-

менијом медицинском опремом на којој би позавидела већина клиника у Србији. Тоалети и купатила такође су у контејнерима, али пружају удобност и функционалност хотелског нивоа. Камп располаже сопственим системом напајања електричном енергијом, постојењем за пречишћавање воде, спаљивање отпада... има ресторан, информатички шатор и простор за одмор и рекреацију. Све то обезбеђено је оградама са бодљикаве жице и електронским капијама. Остаје утисак да су Норвежани сваку мудру мисао спровели у дело и да су за то имали одговарајући буџет.

– Ово је, вероватно, најбезбедније место у овој области – рекао је командант капла пуковник Лоланд на уводном брифингу. Касније смо сазнали зашто.

Тога дана у Абечеу задовољство је било бити Србин. Иако су камп и све око њега финансирали Норвежани, нико од њих није рекао да је то норвешка, него норвешко-

српка болница. Речи хвале за стручност, пожртвованост, пријатељство наших људи.

Без обзира на то што је надлежност болнице само лечење персонала УН и припадника хуманитарних и невладиних организација које делују на том подручју, помоћ се пружа и локалном становништву. Постоји опасност, упозорава пуковник Лоланд, да се, уколико болница прихвати већи број цивила, око кампа створе десетине хиљада оних који очекују медицинску помоћ. Зато се лекари углавном ангажују тако што помажу локалној болници.

Стручност и пријатељство

Гледамо презентације, слике. Издваја се једна – четворогодишња девојчица црне пути мирно седи у наручју српског официра лекара. При дну врата, девојчица има траг хируршког захвата. Човек који је држи, пре неколико недеља имао је мање од два минута да направи ризичан рез и спаси је од гушења. Одлука потпуковника др Ковинића, као и многе интервенције његових колега, чини да српска тробојка у афричкој пустињи буде симбол хуманости.

Исто слушамо и у посети локалној болници у Абечуе. Захвалност лекарима. Сви познају наше људе. Иако власти Чада желе да смање присуство војног дела УН снага, траже да болница остане. По свему судећи, њиховом захтеву тешко да ће се изаћи у сусрет.

У болници је забрањено фотографисање, као усталом и на другим јавним местима. У Чаду је то законом дефинисано, а може доћи до неприлика и са локалним становништвом. Поштујемо, али такви се призори не виђају често. Стварност Чада нема додира са стварношћу коју познаје наша цивилизација. Нарочито у градовима какав је Абече. С времена на време двадесети век се помили однекуд у виду мотоцикла или неког старог аутомобила или робне марке која се продаје на импровизованом рафу неке продавнице. Та роба је, како смо чули, углавном из хуманитарне помоћи.

Дан је кратак за све што су домаћини припремили. Серије састанака државног секретара Зорана Весића и његовог норве-

шког колеге Еспена Барта Еидеа са представницима Мисије. Човек европских манира кога смо претходне ноћи видели у салону аеродрома је генерал Елађи Мухамед Канђи, командант војних снага УН у Чаду. И он је потврдио успех наших војних доктора. На поклон добија књигу „Српски војни санитет“. Верујемо да ће је показивати широм света.

Трећи дан посете био је резервисан за повратак и састанке у Нџамени с званичницима мисије MINURCAT и Владе Чада. Доктори Ђирић и Ковинић нас прате до аеродрома. Синоћ су у нашу част приредили забаву. Имају чак и музичку групу „Једва се збрасмо“ и један део импровизованог бара који су назвали „Српска кафана“. То је и Норвежанима омиљен кутак. Уверили смо се.

Мамурлука ипак нема, јер се у кампу алкохол користи искључиво у медицинске сврхе. Опет три пута „по нашки“, за довиђења!

„Пропелерац“ нас чека, карте и примерак документа од јуче.

У Нџамени се делегације састају са изаслаником генералног секретара УН Виктором да Силва Анђелом који руководи Мисијом. И он има добро искуство са српским лекарима. Наш лекар га је недавно пратио у Њујорк када је имао срчаних проблема. Разговара се о наставку Мисије. Наши лекари вероватно се повлаче заједно са норвешким контингентом 15. маја.

У име Владе Чада делегације је примио генерал Оки Махмат Јаја Дагаче, један од првих сарадника председника Идриза Дебија, човека чија слика стоји у свакој просторији (сем УН објекта) у којој смо боравили. Поштовање и похвале контингенту. Генерал је свестан значаја болнице у Абечуе.

Сазнали смо да је генерал Дагаче био један од људи који су лично бранили палату председника Дебија, коју је пре неколико месеци 2.500 побуњеника покушало да заузме правим „блицкригом“ и тако свргну Дебија који влада од 1996. године. Отуда огромно председничко поверење у њега.

После састанака, једина мисао је полетање *Ер Франса* планирано за поноћ. Неколико сати пре доласка председника Либије. ■

Александар ПЕТРОВИЋ